

Kvinneres rolle i politiet gjennom 60 år

Vitenskapelig essay

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2019

Kand.nr : 714

Antall ord: 6115

Innholdsfortegnelse

Historien	3
Kritisk refleksjon	4
Teoretisk refleksjon	5
Fysisk styrke	5
Tillit	9
Kvinnelig og mannlig kompetanse	10
Avslutning	14
Skriveprosessen	14
En ny forståelse	15
Litteraturliste	17
Selvvalgt litteratur	18

Historien

Jeg er på dagvakt, og kjører patrulje sammen med min veileder, «Petter». Det har vært en rolig vakt, så vi sitter inne på politistasjonen og spiser lunsj. Vi blir kalt opp på samband av operasjonssentralen, de ber oss kjøre til togstasjonen i byen. NSB har ringt inn og forteller at det ligger en ung jente i grøfta ved togsquinnene, noen hundre meter fra togstasjonen.

Beskrivelsen vi får av jenta gjør at Petter er ganske sikker på hvem denne jenta er, han forklarer at hun er godt kjent for politiet. Jenta har psykiske problemer og de har hatt flere oppdrag med henne, der hun ofte har vært suicidal. Vi kjører til stedet, og går ut av bilen. En kollega av veilederen min, «Truls», kjører også til stedet i en annen bil.

NSB har stanset all togtrafikken, så vi tar oss bortover langs squinnene til stedet jenta skal befinne seg. På tur bort til jenta forklarer Petter at hun har en tendens til å være aggressiv, og at hun ofte har med seg barberblad. Petter og Truls ber meg derfor om å holde meg i bakgrunnen til de har fått kontroll på jenta, og sjekket om hun har noe på seg som hun kan skade oss eller seg selv med. Etter å ha fått kontroll på henne, forsøker Petter å spørre henne hvorfor hun ligger på togsquinnene. Jenta svarer ikke, så Petter ser bort på meg og sier: *«Kan ikke du prøve å snakke med henne da, du er helt sikker flink på sånt, det er ikke jeg.»*

Jeg setter meg ned ved jenta, og prøver å overtale henne til å bli med oss. Hun svarer fortsatt ikke, og gir ingen tegn til at hun vil være med. Etter flere minutter og mange forsøk på overtalelse, bestemmer Petter og Truls seg for at det er nok. Det er flere tog som venter på å passere, og vi må sørge for at togtrafikken kan gå som normalt igjen. De ber meg om å trekke litt unna, før de tar tak i hver sin arm på jenta, og bærer henne med seg bort til politibilen. Hun yter først motstand, men gir til slutt opp, og roer seg ned. Jeg går bak og bærer tingene hennes.

Jenta plasseres bak i cella på Maja, og skal kjøres opp til legevakten for å snakke med en lege. Petter ber meg om å sette meg bak i cella sammen med jenta, slik at jeg kan snakke med henne på turen. Før jeg setter meg inn spør Truls om jeg er komfortabel med å sitte alene med henne. Når jeg svarer ja, forsikrer han meg om at hun ikke er farlig nå, og at hun ikke kommer til å skade meg.

Jenta blir klarert av legen, og Petter og jeg kjører henne hjem, før vi drar tilbake til stasjonen for å spise ferdig lunsjen. Inne på stasjonen sitter Truls, han sier: *«Beklager at du ikke fikk*

være med på baskinga, men det var nok best at jeg og Petter tok den. Du var veldig flink til å snakke med henne da, det skal du ha!»

Kritisk refleksjon

Historien inneholder flere momenter, men mitt hovedfokus etter oppdraget har vært hvilken rolle jeg hadde i forhold til min veileder og hans kollega. Hvorfor fikk jeg i oppgave å snakke med jenta, og hvorfor tok de på seg oppgaven med å få kontroll på henne og føre henne bort til bilen? Hvorfor mente Truls at det var best at han og Petter tok seg av baskingen?

Dette er spørsmål som står sentralt i essayet, knyttet til min problemstilling:

Hvordan har kvinners rolle i operativt politiarbeid utviklet seg fra 1958 og frem til i dag?

På mitt vaktlag var jeg den eneste kvinnen, alle kollegaene jeg praktiserte sammen med var menn. Det var ofte vi fikk oppdrag lignende det jeg har beskrevet, det man kaller psykiatrioppdrag. En fellesnevner i disse oppdragene var at de krevde tålmodighet og god kommunikasjon. Jeg fikk ofte ansvaret for disse oppdragene. I starten av praksisåret tenkte jeg at det var på grunn av at det var jeg som var studenten, og den som trengte trening i dette. Etter hvert ble jeg oppmerksom på at det kanskje ikke var den eneste grunnen. Flere av de mannlige kollegaene sa ofte «*Det er best du tar det*», «*Du er sikkert flinkere på sånn snakk enn det jeg er*». Jeg har i etterkant av min praksisperiode reflektert en del over hvorfor jeg fikk disse oppgavene. Er det slik at kvinner i politiet ofte får i oppgave å ta seg av kommunikasjonen i oppdrag?

Som student var jeg alltid den med minst erfaring på patruljen. Tross lite erfaring, følte jeg relativt fort at jeg mestret det å snakke med de vi møtte. Jeg likte det, og satt alltid igjen med en god følelse når oppdragene ble løst med et smil. I oppdrag med høyere trusselnivå, slik som oppdrag med slåssing, opplevde jeg heller det motsatte. Jeg fikk beskjed om å holde meg litt i bakgrunnen. Det følte på en måte som om de ikke turte å slippe meg til i disse oppdragene, de ville ta støyten hvis noe skulle skje og ikke utsette meg for noe risikabelt. Ville de ha beskyttet meg på samme måte dersom jeg var en mannlig student?

Før jeg begynte på andre år som politistudent og skulle i praksis, hadde jeg tenkt over hva slags politi jeg ville være. Jeg ønsket å være både handlekraftig og tydelig, men mest av alt hadde jeg et ønske om å behandle alle med respekt og omsorg, uavhengig av hvorfor de var i kontakt med politiet. Jeg hadde aldri noe imot å få ansvaret i oppdrag som krevde god

kommunikasjon, det var spennende å høre historiene til alle de vi møtte, og jeg likte denne måten å praktisere på. Mye av grunnen til at jeg søkte politiutdanningen var fordi jeg ønsket en variert jobb som var preget av uforutsigbarhet, det var noe med det actionfylte som trigget meg, men mest av alt var det begrunnet i et ønske om å hjelpe folk, personer i nød som kanskje ikke har noen andre. Det var rollen jeg ønsket å ha, en kommuniserende og hjelpende rolle. Det var også den rollen jeg følte jeg fikk når jeg var i praksis. Eller, jeg har prøvd å spørre meg selv om jeg fikk denne rollen, eller om det var en rolle jeg selv valgte. Finnes det en egen kvinnelig politirolle i 2019? Hvordan kan vi forstå kvinners rolle i politiet?

Teoretisk refleksjon

Fysisk styrke

Jeg som kvinne kan ikke skryte på meg mer enn 160 cm over bakken og baderomsvekta viser ikke mer enn 50 kg. Mange kvinner er kanskje generelt lavere, lettere og svakere enn de fleste menn. Kanskje det også er noe av bakgrunnen til at jeg opplevde å ikke få like stort ansvar i oppdrag som krevde fysisk styrke? Bidrar fysisk styrke til et skille mellom mannlige og kvinnelige politibetjenter?

I 1958 kom reglene som skulle likestille kvinner og menn med hensyn til opptak, opplæring, arbeidsvilkår og ansettelse (NOU 1987:27, s. 78). Før denne tid var det et fåtall kvinner i politiet, og de hadde kun spesialoppgaver som etterforskning av sedelighetssaker, avhør av barn, transport og fremstilling av kvinner som skulle i retten (Finstad, 2005, s. 195). De første kvinnene i politiet møtte motstand, mye av kritikken kvinnene fikk gikk på det med fysisk styrke, hovedsakelig mangelen på det. Mange i etaten var skeptisk til kvinner i politiet, og mente at de ikke var skikket til å utføre alle oppgaver i politiet, særlig ordenstjeneste. De mente at kvinner måtte skånes fra de tøffeste og hardeste jobbene (Wathne, 1996, s. 80).

Selv om kvinnene formelt sett ble likestilt i 1958, var ikke dette tilfellet i praksis. Helt frem til 1972 fikk de ikke lov til å delta på det som ble kalt «utrykningskurset», et kurs som blant annet besto av utrykning, skyting, orientering og redningstjeneste (Wathne, 1996, s. 46). Gym var i tillegg frivillig for kvinnene som gikk på skolen, og de fikk ikke karakter i faget (Wathne, 1996, s. 47). En komite ved Oslo politikammer, bestående av seks menn og to kvinner, bestemte seg for å vurdere behovet for kvinnelige politibetjenter, og hvilke oppgaver de eventuelt kunne ha. Ved vurderingen ble det kun lagt vekt på oppgaver som kvinner kunne gjøre like godt som, eller bedre enn menn. De kom frem til at kvinnene passet til oppgaver som sedelighet, inkvirering og behandling av kvinnelige arrestanter og barn. De anslo at de

kun trengte 40 stykk, slik at man hadde nok til å dekke disse oppgavene døgnet rundt (NOU 1987:27, s. 80.)

Mangelen på fysisk styrke ble brukt som et eget argument for hvorfor kvinner ikke passet i politiet. Flere mente at kvinner ikke var skikket til å arbeide i politiet, spesielt ordenstjeneste. At kvinner ble sett på som uegnet for ordenstjeneste, og at en komite tok seg tid til å vurdere hvilke oppgaver de kunne utføre, tyder på at det var en egen kvinnelig politirolle på denne tiden, en rolle som kanskje ble bestemt av andre enn kvinnene selv. Ut fra det jeg har erfart kan ordenstjeneste bety at man må benytte seg av makt, enten fysisk eller verbalt. Det at kvinner ikke fikk delta på utrykningskurs og gym kan ha vært med på å underbygge det mange mente om at kvinner ikke var fysisk skikket til å arbeide i politiet. Når man ikke får lik opplæring og trening, blir mangelen på fysiske egenskaper og styrke reell, og således et godt argument. Man kan kanskje ikke forvente at kvinner som ikke har fått utdanning på lik linje som menn, kan prestere i yrket på lik linje som menn.

De kvinnelige informantene i Wathnes studie opplevde å ikke få samme type utdanning som sine mannlige kolleger, men likevel til dels bli satt til de samme type politioppgaver. En av hennes kvinnelige informanter beskrev følgende:

«Vi hadde ikke utrykningsutdanning, og det kom ikke før i 1972. Da jeg begynte i politiet, og det ble ropt at det var postalarm eller bankalarm, ble vi bare puttet inn i bilen. Jeg husker at vi hadde en pistol i hånda. Visste ikke om den var sikra eller ikke sikra, og ut sammen med en kollega. Der satt man jo og klikka, og skulle se om den var lada og alt det er i bilen. Vi visste jo knapt foran og bak på et våpen. (...) Etter 1972 ble det første kullet uteksaminert, så jenter før det hadde ikke forutsetning for å klare hverken å finne folk eller.. Vi hadde ikke lært orientering, ikke lært skyting og ikke kunne vi redningstjeneste, kunne ingenting praktisk. Vi kunne den teorien fra politiskolen.» (Wathne, 1996, s. 46-47).

Denne uttalelsen viser tydelig at kvinner ikke var like skikket til å utføre alle arbeidsoppgavene i ordenstjeneste. Det er vanskelig å si om fysisk styrke er noe av bakgrunnen for dette, men det er helt tydelig at ulik opplæring ga ulike ferdigheter, og da også ulik forutsetning for å utføre politioppgavene.

I 2003 ble høydekravene ved opptak til politihøgskolen fjernet. Disse kravene sa at menn måtte være minimum 175 cm og kvinner minimum 165 cm for å bli vurdert ved opptak

(Lagestad, 2010, s. 8). I tillegg til at høydekravet har blitt fjernet, har det vært en stor økning i antall politiutdannede kvinner i politiet. I februar 2010 var andelen politiutdannede kvinner i politiet på 22 prosent (Lagestad, 2010, s. 7). Ut fra politiforskning synes likevel idealbildet av en politibetjent å være en mann, og gjerne en høy og veltrent mann (Lagestad, 2010, s. 7). Dette idealbildet må jo nå bli utfordret når vi får flere kvinner inn i politiet, de kan være lavere enn før, og det samme kan mennene som begynner ved politihøgskolen være. Hva har dette å si for et skille mellom menn og kvinner i politiet?

Nå i 2019 har menn og kvinner ved politihøgskolen lik utdanning. Kvinner får opplæring i skyting, taktikk og utrykning, og gym er et obligatorisk fag for alle. Det spiller heller ingen rolle om du er en mann på 190 cm og 90 kg, eller kvinne på 160 cm og 50 kg, du har uansett anledning til å søke opptak til politihøgskolen. Kommer du inn, har du krav på samme opplæring som alle dine medstudenter, uavhengig av kjønn, høyde, skulderbredde og vekt.

Alle skal bli uteksaminert fra politihøgskolen med tilnærmet likt grunnlag. Det vil selvfølgelig alltid være noen som er bedre i arrestasjonsteknikk (AT) og noen som er bedre i juss, men det du skal ha lært er likt. Hvorfor er det da slik at jeg opplevde å få større tillit i oppgaver som var preget av behovet for verbal kommunikasjon, og mindre tillit i oppgaver knyttet til fysisk makt? Jeg hadde jo fått opplæring i både fysiske fag og verbale fag, og følte ikke at jeg hadde noe bedre teoretisk grunnlag for hverken det ene eller det andre, ut fra hva jeg hadde lært i første studieår ved politihøgskolen. Er det fortsatt et skille mellom de politioppgavene menn og kvinner tenkes å være i stand til å utføre i dag?

Fysisk styrke blir fremdeles sett på som en grunnleggende kvalifikasjon for politiarbeidet, og det å være mann blir dermed en forutsetning for å være i stand til å utføre politiarbeidet (Åberg (2001) i Lagestad, 2010, s. 16). Flere har også en oppfatning om at politiyrket er forholdsvis fysisk krevende, og det å være i stand til å utøve fysisk makt er vesentlig (Lagestad, 2010, s. 8). Jeg føler jeg er i stand til å utøve fysisk makt, selv om jeg ikke er den høyeste og tyngste personen, så klarer jeg å ta i et tak når jeg må. Likevel sliter jeg med å legge de høyeste og sterkeste guttene i bakken når vi trener AT. Jeg har ingen forventninger om at jeg skal klare det, jeg er jo tross alt bare halvparten av vekta deres. Kvinner er ofte lavere og svakere enn de fleste menn, og det sier kanskje noe om at kvinner har dårligere forutsetning for å utøve fysisk makt. Hvor viktig er det å ha gode forutsetninger for å utøve fysisk makt?

I løpet av mitt praksisår opplevde jeg sjeldent oppdrag som var fysisk krevende, eller oppdrag som krevde mye fysisk makt. Medstudenter jeg har snakket med drar ofte frem oppdrag der det ble brukt fysisk makt når de skal fortelle om sitt praksisår ved politihøgskolen, men det er ofte kun et eller to oppdrag. Fåtalet av de jeg har snakket med opplevde et praksisår fylt med action og masse bruk av fysisk makt. Lagestad mener også at det er en del som tyder på at politiet bruker fysisk makt i mye mindre grad enn folk tror (2010, s. 134). Hvis behovet for bruk av fysisk makt ikke er så stort i en politihverdag, så er vel kanskje ikke behovet for fysisk styrke der i så stor grad heller?

Jeg tror ikke de klientene vi møtte så på meg som en veldig stor trussel der jeg sto i uniform med mine 160 cm og 50 kg. Det var noe jeg var fullstendig klar over allerede før jeg begynte i praksis, men jeg opplevde aldri at det var et problem. Det var heller en fordel, jeg fant min måte å takle det på. Jeg kunne ikke stå og «skremme» folk til å høre på meg eller gjøre som jeg sa, autoritet var ikke helt min stil. Jeg lyttet heller til det de hadde å si, viste at jeg brydde meg om deres side av saken, og prøvde heller å overtale folk til å gjøre som jeg sa.

Politikvinner forventer å bli møtt med respekt og behandlet som myndighetspersoner. Siden kvinner flest ofte er fysisk svakere enn menn flest, må de oftere enn politimenn stole på en kontrollstrategi der menn adlyder. Politikvinner blir ofte adlydt av mannlige publikummere fordi en kvinne ikke virker utfordrende på deres manndom (Finstad, 2000, s. 189).

Petter, som jeg ofte patruljerte med, hadde en litt mer autoritær stil. Han hadde ganske «kort lunte», som gjorde at han kunne la seg provosere dersom klienter ikke møtte han med respekt eller gjorde som han sa. Jeg merket også at han ikke tok seg tid til å lytte til hva klientene hadde å si. Oppdragene ble løst, også på denne måten, men konfliktnivået kunne ofte bli litt høyere. Det var flere ganger det fikk utfall som jeg tenkte kanskje kunne ha vært unngått ved at han hadde brukt mer tid til å lytte på hva alle partene hadde å si.

Når politimenn stoler for mye på sin formelle autoritet og motsetter seg borgerens forsøk på å bli «behandlet som en mann», kan resultatet bli manndomskamper som innebærer risiko for fysisk eller verbal konfrontasjon som ellers kunne vært unngått. Kvinnenens kontrollstrategi kan være en klok strategi og burde være den for begge kjønn fordi den fører til færrest konflikter (Finstad, 2000, s. 189). Å være forhandlende, investere tid i publikum, utøve ydmykhet, respekt og høflighet overfor publikum, gå lavt ut og ikke la seg provosere er framferd som påvirker publikumsmøtet positivt (Lagestad, 2012, s. 18). Det er derimot ikke sikkert at denne strategien alltid fungerer, hverken for politimenn eller politikvinner. Da kan

konfliktnivået øke, og behovet for fysisk maktbruk kan melde seg. Fører kvinnes lavere forutsetning for å utøve fysisk makt til mindre tillit fra sine kolleger?

Tillit

Som nevnt tidligere fikk ikke kvinner samme opplæring som menn i politiet på 60- og 70-tallet. Dette var med på å forsterke datidens kvinners posisjon som annerledes i politietaten, og undergrave deres fullverdige arbeidsrolle. Det var viktig at kollegaer hadde tillit til hverandres kompetanse på disse områdene, slik at man visste at kollegaen hadde ryggen (Wathne, 1996, s. 48). Tillit handler om å ha tiltro til, eller forvisning om, en kvalitet eller egenskap hos en person eller gruppe (Næss, 2010, s. 69). Uttalelsen fra en av Wathnes kvinnelige informanter viste at denne kvinnen knapt kunne opp og ned på et våpen (Wathne, 1996, s. 46). Kvinnes manglende kunnskap gjorde det kanskje vanskelig for menn i politiet på 60- og 70-tallet å ha tiltro til at deres kvinnelige kollegaer hadde de kvalitetene og egenskapene som skulle til for å ha ryggen deres. Selv om menn og kvinner nå har den samme opplæringen, kan tillit fortsatt være et problem. Jeg opplevde å ikke få like stor tillit i oppdrag som kunne medføre bruk av fysisk makt, kanskje det var på grunn av at jeg ble sett på som «svakere» på dette området, og at de dermed ikke hadde like stor tillit til at jeg kunne takle det eller løse det? Hvilke faktorer påvirker tilliten til kvinnelige politibetjenter?

Mange har en oppfatning om at kvinner har dårligere forutsetning for å løse oppdrag ved hjelp av fysisk styrke (Åberg (2001) i Lagestad, 2010, s. 151). Åberg mener også at mannlige politibetjenter ikke har like stor tillit til at de kvinnelige politibetjentene klarer å løse fysisk krevende oppdrag. De mannlige politibetjentene blir derfor heller sendt ut på oppdrag som kan kreve fysisk styrke, eller de blir sendt ut for å støtte, dersom en kvinnelig patrulje tar dette oppdraget (Lagestad, 2010, s. 151). Lagestad så i sin forskning at lave kvinnelige politistudenter ble gitt minst tillit av politibetjenter de patruljerte sammen med, i forhold til politiarbeid som kunne bli fysisk krevende. Høye mannlige politistudenter var de som opplevde å få mest tillit (2010, s. 150).

Det er selvfølgelig forskjell på om man er student eller ferdigutdannet politi, men kunnskapsnivået mellom en lav kvinnelig student og en høy mannlig student skal være ganske likt. Det mer likt nå enn det var på 60- og 70-tallet før kvinner fikk lik opplæring og utdanning som menn. Da er det tydelig at kjønn og høyde har betydning for hvor stor tillit du får i møte med oppdrag som kan bli fysisk krevende, uavhengig av om du er student eller ferdigutdannet. Forutsetningene for å være i stand til å utøve fysisk makt blir igjen viktig,

viktigere enn hva det er jeg har lært på skolen. Historien i innledningen er et av flere tilfeller der jeg opplevde å få mindre tillit fra min veileder eller noen av hans kolleger når det dreide seg om oppgaver som var mer fysisk krevende, eller oppgaver som kunne bli det. Jeg har god kjennskap til arrestasjonsteknikkene, både fra politiutdanningen og førstegangstjeneste, jeg har drevet med kampsport, og jeg driver med styrketrening, men dette føltes å komme i skyggen av at jeg er kvinne, en lav kvinne. Hvilken betydning har kollegers manglende tillit til kvinnelige politibetjenter for kvinnenens politirole?

Oppfatningen om at kvinner har dårligere forutsetninger for å løse oppdrag ved hjelp av fysisk styrke ligger til grunn for den arbeidsfordelingen som foreligger mellom kvinnelige og mannlige politibetjenter (Åberg (2001) i Lagestad, 2010, s. 151). En arbeidsfordeling som jeg opplevde i løpet av mitt praksisår ved politihøgskolen. Jeg fikk større tillit til å utføre oppgaver som omhandlet verbal kommunikasjon, og det var disse oppgavene jeg oftest fikk når det skulle fordeles. Dersom jeg hadde en samtale med noen og konfliktnivået økte, tok de mannlige politibetjentene over. Enten ved at de var autoritære og sa at klienten måtte høre på meg, eller at de tok over praten helt. Arbeidsfordelingen førte til at jeg ganske raskt opparbeidet meg god erfaring i verbal kommunikasjon, og følte tidlig at jeg mestret dette. Det gjorde at jeg ble mer komfortabel i den rollen, og ganske sikker på min egen evne til å løse oppdrag som var verbalt krevende. Oppdrag som krevde fysisk styrke klarte jeg aldri å bygge opp erfaring og selvtillit til. Både på grunn av at vi ikke hadde så mange slike oppdrag, og fordi jeg ble satt i bakgrunnen i de få oppdragene vi hadde.

Dersom kvinner i politiet blir gitt mindre tillit til å kunne utøve fysisk makt, betyr det også at de i mindre grad får muligheten til å gjøre det og de får ikke mulighet til å opparbeide den samme erfaringen. Når man ikke får den viktige erfaringen, medfører det dårligere betingelser for å utvikle selvtillit og ferdigheter på området (Åberg (2001) i Lagestad, 2010, s. 152). Det kan være en «ond sirkel». Mindre tillit fører til mindre erfaring, det vil føre til dårligere ferdigheter, som igjen fører til mindre tillit, også videre. Det var kanskje også litt selvalgt at jeg ikke fikk erfaring på dette området, jeg hadde jo en «politistil» der målet var å løse oppdraget uten å måtte bruke fysisk makt. Er dette en fremgangsmåte kvinner benytter seg av?

Kvinnelig og mannlig kompetanse

Wathne intervjuet flere av kvinnene som arbeidet i politiet på 60- og 70-tallet. De omtalte politimennenes arbeidsmåte som «den bestemte røffe metoden», en arbeidsmetode som

baserte seg på maktutøvelse gjennom en tøff tone eller muskelbruk. Den krevde hverken tid, empati eller tålmodighet (1996, s. 95). Arbeidsmetoden kvinnene på denne tiden brukte og foretrakk, var «den myke metoden». Denne metoden var nesten motsetningen til «den røffe metoden». Den baserte seg på respekt og tålmodighet, og målet var å løse oppdraget uten bruk av makt, og slik at alle parter ble rettferdig behandlet (Wathne, 1996, s. 95). «Den myke metoden» var en metode kvinnene utviklet selv. Dette var mye på bakgrunn av at de ikke kunne stole på sin fysiske overlegenhet, men også på bakgrunn av at de hadde enn annen oppfattelse av hva som var «godt politiarbeid» enn det politimennene hadde (Wathne, 2016, s. 15).

Jeg er klar over at jeg ikke har så mye å stille opp med når det kommer til fysisk styrke, det sier seg kanskje selv at jeg som lav kvinne ikke har styrken til å legge hvem som helst i bakken. Som diskutert tidligere har ikke kvinner de samme forutsetningene til å utøve fysisk makt. Det har aldri vært en bevisst handling å benytte verbal kommunikasjon for å prøve å unngå å bruke fysisk makt, men jeg har heller aldri gått inn i oppdrag med en tanke om at «dette skal jeg løse med fysisk makt». Men, kanskje jeg tok meg ekstra tid til å kommunisere fordi jeg ville unngå å måtte bruke fysisk makt, og kanskje det var på bakgrunn av at jeg i underbevisstheten var klar over at det å bruke tid på å kommunisere var det enkleste. Målet mitt var ikke bare å løse de oppdragene vi fikk, jeg ville løse de på en god måte. For meg betydde det at man tok seg tid til å høre på hva de involverte hadde å si, og at man selv kunne sitte igjen med en god følelse i etterkant. Velger kvinnene i politiet å benytte seg av en mer kommuniserende metode for å løse oppdrag?

Både de som benyttet seg av «den røffe metoden» og de som benyttet seg av «den myke metoden» hadde et felles overordnet mål om å løse konflikter og dilemmaer i politiarbeidet. Hos utøverne av «den røffe metoden» var verdien av å følge loven det de satt høyest, og de mente at autoritet og verbal- og fysisk makt var de mest effektive midlene for å nå målet. For utøverne av «den myke metoden» var det heller et ønske om å finne en løsning hvor alle partene følte at de hadde blitt hørt. De benyttet seg av tid, empati, tålmodighet og det å lytte for å nå sitt mål (Wathne, 1996, s. 97).

Kvinnene som benyttet seg av «den myke metoden» mente også at godt politiarbeid dreide seg om å finne en løsning som var til det beste for alle de involverte partene (Wathne, 2016, s. 15). Finstad så også en tendens til at kvinnene i større grad enn sine mannlige kolleger relaterte jobbens mening til ønsket om å gjøre noe med problemets årsaker (2005, s. 198). For

meg så handler det å løse oppdrag ikke bare om å «løse det for seg selv». Jeg føler ikke at jeg har løst oppdraget på en god måte hvis man bare bortviser de som skapte problemet, uten å egentlig snakke med de som er involvert. Problemet er kanskje løst der og da, det blir stille igjen, og patruljen kan kjøre videre til bensinstasjonen for å kjøpe den pølsa de egentlig hadde planer om å spise før de ble kalt ut på oppdraget. Det er derimot ikke sikkert at de som var en del av problemet føler det er løst. For meg er en god løsning å høre på hva alle har å si, høre hva som var grunnen til at problemet oppsto. Kanskje ender det med en bortvisning uansett, men da kan det hende at personene kan dra hjem og sove med en litt bedre følelse, i det minste så kan jeg det. Ble metoden kvinnene i politiet utviklet og brukte på 60- og 70- tallet sett på som legitim?

I 1981 foreslo politirolleutvalget ti grunnprinsipper for norsk politi, som har vært lagt til grunn for utviklingen av politiet. Disse var blant annet at politiet skulle avspeile samfunnets idealer, virke i samspill med publikum, være integrert i lokalsamfunnet og ha bred rekruttering. Politibetjentene skulle også være generalister, og politiet skulle prioritere mellom sine oppgaver og legge hovedvekten på forebyggende virksomhet (NOU 1981:35, s. 75-85). Grunnprinsippene var uttrykk for hvilke verdier politiet skulle ivareta, og hvilke strategier de burde bruke for å fylle sin oppgave i samfunnet. De skulle også legge grunnlaget for politiets metoder, og metodene som skulle brukes ved oppgaveløsning skulle harmonere med prinsippene (NOU 1981:35 s. 75). Grunnprinsippene ble utviklet i forbindelse med nærpolitimodellen som vokste frem på slutten av 1970-tallet, en modell hvor en mer kommuniserende arbeidsmetode også ble forankret (Wathne, 2016, s. 4).

Ikke alle grunnprinsippene ble like godt mottatt av de som jobbet i etaten, spesielt prinsipp 8 om bred rekruttering møtte motstand. Oslo politikammer var de som først fikk erfaring med kvinner i politiet, de mente det var lite behov for kvinner i polititjenesten. Det ble brukt argumenter som at politiet var et typisk mannsyrke der man ville bli nødt til å bruke fysisk styrke, de kunne ikke bare løse oppdrag i kraft av sin politimyndighet. De mente også at man ikke løste problemet ved å sende ut en kvinnelig og mannlig politibetjent sammen, hensikten med å være to var at man kunne sikre ryggdekning, noe som forutsatte at begge var like sterke (Myhrvold, 1989, s. 3).

Politirolleutvalget så derimot at ved kvinnes inntreden i politiet, kom det i større grad frem alternative synspunkter på hvordan en oppgave skulle løses og hvordan saker skulle prioriteres. Kvinnene hadde individuelle teknikker i sitt arbeid, og det ble særlig fremhevet at

deres styrke lå i verbal kommunikasjon, som ofte kunne ha en avgjørende betydning for et heldig utfall av oppgavene (NOU 1987:27, s. 81). Verdiene i grunnprinsippene og en kommuniserende arbeidsmetode er noe som harmonerer med «den myke metoden» som kvinnene i politiet på denne tiden brukte. «Den røffe metoden» med bruk av verbal eller fysisk makt var den legitime arbeidsmetoden på 1950-tallet, men etter hvert ble dialog med publikum foretrukket, med fysisk makt begrenset til situasjoner der andre tilnærminger var forsøkt. Det ble en legitimering av «den myke metoden» som kan ha bidratt til å befeste kvinners rolle i politiet (Wathne, 2016, s. 17). Kvinnes metode ble en metode for alle, og en metode som står sentralt i utførelsen av politiarbeidet. Jeg følte likevel at det var en slags forventning om at jeg skulle ta oppgavene når en slik metode sto sentralt, og at jeg var den som var «best egnet» til å kommunisere med publikum og klienter. Sosialiseres kvinner inn i en egen politirolle?

Nordberg mener at det er kulturelle kjønnsforskjeller og forestillinger om ulike egenskaper som bor i kvinner og menn, som for eksempel omsorg og sosial kompetanse hos kvinner, og fysisk styrke hos menn (2018, s. 375). Ved casearbeid på politihøgskolen har vi ofte fått høre at man må utnytte kompetansen til hver enkelt i patruljen. Kanskje er det slik at siden jeg er kvinne, så assosierte mine kollegaer det med egenskaper som omsorg og sosial kompetanse. Dette er egenskaper jeg anser som viktige i kommunikasjon med andre mennesker, og da spesielt mennesker i nød. Publikum setter pris på når politiet opptrår med ydmykhet, respekt og høflighet. I de møtene hvor faktorene i liten grad er til stede, opplever publikum dette som svært negativt (Lagestad, 2012, s. 26-27). Det kan være egenskaper min veileder og hans kolleger tilegnet meg i møter med publikum. De anså kanskje meg som best egnet til slike oppgaver, selv om jeg kun var student og manglet erfaring.

Forestillinger om kjønnede egenskaper finner man også hos ledere i politiet, og hos publikum. Flere ledere trekker frem kvinners kommunikasjonsevner som begrunnelse på hvorfor det er viktig å ha kvinner i ordenstjeneste. Det trekkes også frem at det er på grunn av praktiske årsaker, kvinnelige betjenter bør være de som håndterer og snakker med kvinner og barn (Nordberg, 2018, s. 382-383).

Kvinnelige politibetjenter kunne også oppleve at publikum eller klienter rettet forventninger til dem. Dette var forventninger som ofte var knyttet til kvinners generelle erfaring med omsorgsarbeid og innlevelse i vanskelige situasjoner (NOU 1987:27, s. 81). I situasjoner hvor klienter følte seg urettferdig behandlet henvendte de seg ofte til meg, jeg følte det var en slags

forventning om at jeg måtte forstå hvordan de hadde det, og en forventning om at jeg skulle være «den fornuftige». Kanskje dette bygget på forventninger til meg som kvinne, eller så kunne det være at de tenkte jeg var den letteste å overtale.

Finstad mener at politikvinner forventes å ha større evne til omsorg og sosial kompetanse, og de forventes, kanskje styres, inn i arbeidsoppgaver som å ta seg av barn og kvinner, og stille opp der det er krav til innlevelse og kommunikasjon (2005, s. 200). Min veileder og hans kolleger kjente meg ikke veldig godt, de hadde ingen forutsetning for å vite hva jeg var flink til, og hva jeg var mindre flink til. Likevel følte jeg på en forventning om at jeg skulle ta oppdrag som krevde verbal kommunikasjon, og at jeg skulle prestere. Siden de ikke kjente meg så godt, kunne ikke forventningene være knyttet direkte til meg som person, jeg sitter igjen med en tanke om at det må ha vært noe annet som gjorde at jeg følte på dette presset.

Avslutning

Skriveprosessen

Politivitenskap er det vitenskapelige studiet av politiet og andre som utøver politisær virksomhet. Den skal se handlingene og virksomheten i en større sammenheng hvor man tar hensyn til historiske, politiske og samfunnsmessige forhold og studerer prosesser på gruppe- og individnivå (Larsson, P., Gundhus, H. & Granér, R., 2014, s. 19).

Metoden er redskapet vårt i møte med noe vi ønsker å undersøke (Dalland, 2017, s. 52). Da jeg skulle skrive min bacheloroppgave, falt valget på å skrive et vitenskapelig essay. Jeg ønsket å skrive om noe jeg opplevde i mitt praksisår ved Politihøgskolen, og et essay tar utgangspunkt i erfaring (Bech-Karlsen, 2003, s. 21). Deretter trekkes teori inn for å undersøke erfaringen, i forsøket på å avtvinge den allmenne interesse og gyldighet (Bech-Karlsen, 2003, s. 22.).

Jeg hadde ikke mye kunnskap om det temaet jeg ønsket å skrive om, og måtte derfor sette meg inn i teori for å få en større forståelse. For å finne relevant teori gjorde jeg flere søk på Google Scholar og Politihøgskolens bibliotek. Jeg fikk også god hjelp fra veileder og medstudenter om tekster som kunne være relevante.

Jeg begynte skriveprosessen med å beskrive noe jeg opplevde i min praksisperiode. Deretter reflekterte jeg mye over det jeg hadde opplevd, og brukte teori for å prøve å tolke fenomenet. Dalland sier at meningsfulle fenomener må fortolkes for å kunne forstås, og at en slik tolkningsprosess gjerne kalles den hermeneutiske spiral (2017, s. 46). Under prosessen har jeg

lært mye om det fenomenet jeg ønsket å undersøke. Teorien jeg har lest har gitt grunnlag for ny refleksjon, tolkning og læring, og således har skriveprosessen vært hermeneutisk prosess. Spiralen illustrerer noe som aldri egentlig tar slutt, men som stadig utvides (Dalland, 2017, s. 46). Det er noe jeg har opplevd under skrivingen, jeg har konstant tilegnet meg en bedre forståelse, som igjen har gitt grunnlaget for ny tolkning, og en ny forståelse.

En ny forståelse

Førforståelse er en dom man har på forhånd, noe som betyr at vi allerede har en mening om et fenomen før vi undersøker det. Det er også noe man tar med seg inn i en undersøkelse (Dalland, 2017, s. 58). Min førforståelse sprang ut fra det jeg hadde opplevd i løpet av mitt praksisår. Jeg hadde en forståelse av at kvinner i politiet var ønsket, men kanskje på andre grunnlag enn det politimenn er. Før jeg begynte med denne oppgaven hadde jeg lite kunnskap om hvordan kvinners rolle i politiet hadde utviklet seg, og hva dette hadde å si for kvinnes rolle i politiet i dag. Det jeg derimot hadde, var en oppfattelse av at likestillingen i politiet har gått langt, og at betydningen av å være mann eller kvinne ikke har så stor betydning for utførelsen av politirollen.

Gjennom å ha skrevet denne oppgaven, har jeg lært at mye har skjedd i etaten siden kvinner ble formelt likestilt i 1958 og frem til i dag. Ut fra det jeg har sett og hørt, har jeg et inntrykk av at kvinner trives godt i politiet. Hva det vil si å være «en god kollega», framstår som kjønnsnøytralt. Det handler ikke bare om å bli respektert av kolleger, men også om å aksle politirollen slik at det blir minst mulig konflikt med publikum (Finstad, 2005, s. 192). Det virker ikke som kvinner blir sett på med skepsis på samme måte som før. Selv om jeg følte på at jeg fikk mindre tillit i oppdrag som kunne medføre et behov for fysisk styrke, og mer tillit i oppdrag som krevde verbal kommunikasjon, følte jeg aldri at jeg ble sett ned på fordi jeg var kvinne. Tidligere var ikke kvinner i politiet ønsket, fordi de var akkurat det - kvinner.

Selv om politimenn og politikvinner i dag er likestilt med hensyn til opptak og utdanning, kan det virke som likestillingen ikke har kommet like langt med hensyn til oppgaver. I dag handler det kanskje ikke så mye om kjønnet i seg selv, men hva kjønnet betyr, hva vi assosierer med det. Etter å ha skrevet denne oppgaven sitter jeg igjen med en forståelse om at det er mange faktorer som er med på å påvirke kvinners rolle i politiet, både den rollen de selv inntar, og den de får av kolleger, publikum og ledere. Det kan virke som denne rollen medfører andre forventninger enn det politimenns rolle gjør. Gjennom skriveprosessen har jeg

fått en forståelse av at fortsatt finnes en kvinnelig politirolle. Selv om det å være «en god kollega» fremstår som kjønnsnøytralt, fremstår ikke politirollen som kjønnsnøytral.

Litteraturliste

- Bech-Karlsen, J. (2003). *Gode fagtekster*. Oslo: Universitetsforlaget
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Finstad, L. (2000). *Politiblikket*. Oslo: Pax forlag.
- Finstad, L. (2005). En av gutta? Om kjønn i politiet. I M. Egge & J. Strype (Red.) *Politirollen gjennom 100 år. Tradisjon og endring* (s. 192-202). Oslo: Politihøgskolen
- Lagestad, P. (2010). "Fysisk styrke eller bare prat": Om kjønn, fysisk trening og ordenstjeneste i politiet (Doktoravhandling). Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Lagestad, P. (Red.). (2012). *Kommunikasjon og konflikthåndtering: Publikumsrettet arbeid i et politifaglig perspektiv*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Larsson, P., Gundhus, H. & Granér, R. (Red.). (2014). *Innføring i politivitenskap*. Oslo: Cappelen Damm
- Myhrvold, S. (1989). *Kvinner i politiet*. Fagoppgave på Politiskolens lederskapskurs, Oslo.
- Nordberg, T. (2018). Intern kjønnssegregering i politiet – lederes oppfatninger om ansattes kjønnete kompetanse og tidsbruk. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 59(4), 373-392.
- NOU 1981:35. (1981). *Politiets rolle i samfunnet: Delutredning 1*. Hentet fra: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008060200035
- NOU 1987:27. (1987). *Politiets rolle og oppgaver i samfunnet: Delutredning 2*. Hentet fra: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008060900117
- Næss, H. E. (2010). *Små nøkler – store dører: Invitasjon til sosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Wathne, C. T. (1996). «Vi skjønnte etterhvert at vi var kvinner»: Kvinners likestilte inntreden i politiet. Hovedoppgave, Institutt for sosiologi, Universitetet i Oslo.
- Wathne, C. T. (2016). Kvinners plass i politiet i lys av arbeidsmetoder. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 40(1), 3-23.

Selvvalgt litteratur

Finstad, L. (2000). *Politiblikket*. Oslo: Pax forlag. (Kapittel 5-10. 238 sider)

Lagestad, P. (2010). *"Fysisk styrke eller bare prat": Om kjønn, fysisk trening og ordenstjeneste i politiet* (Doktoravhandling). Norges idrettshøgskole, Oslo. (270 sider)

Myhrvold, S. (1989). *Kvinner i politiet*. Fagoppgave på Politiskolens lederskapskurs, Oslo. (25 sider)

Nordberg, T. (2018). Intern kjønnssegregering i politiet – lederes oppfatninger om ansattes kjønnete kompetanse og tidsbruk. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 59(4), 373-392. (19 sider)

NOU 1981:35. (1981). *Politiets rolle i samfunnet: Delutredning 1*. Hentet fra: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008060200035 (Kapittel 5. 25 sider)

NOU 1987:27. (1987). *Politiets rolle og oppgaver i samfunnet: Delutredning 2*. Hentet fra: https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2008060900117 (Kapittel 5. 17 sider)

Næss, H. E. (2010). *Små nøkler – store dører: Invitasjon til sosiologi*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kapittel 3. 31 sider)

Wathne, C. T. (1996). «Vi skjønnte etterhvert at vi var kvinner»: *Kvinnens likestilte inntreden i politiet*. Hovedoppgave, Institutt for sosiologi, Universitetet i Oslo. (135 sider).

Wathne, C. T. (2016). Kvinnens plass i politiet i lys av arbeidsmetoder. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 40(1), 3-23. (21 sider).

Antall sider totalt: 781